

Sanja JELISAVAC - TROŠIĆ
Mina ZIROJEVIĆ- FATIĆ*

UDK: 7.05
005.53:67(4)
str. 95-101.

ŽENEVSKI AKT I INDUSTRIJSKI DIZAJN¹

Apstrakt

Ženevski akt Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna usvojen je 2. jula 1999. godine na diplomatskoj konferenciji u Ženevi. Uspostavljanje veze između sistema komunitarnog dizajna i međunarodnog registracionog sistema iz Ženevskog akta omogućuje dizajnerima da podnošenjem jedne jedinstvene međunarodne prijave dobiju zaštitu u zemljama EU i u zemljama potpisnicama Ženevskog akta.

Ključne reči: Industrijski dizajn, komunitarni dizajn, Svetska organizacija za intelektualnu svojinu, Evropska zajednica, intelektualna svojina.

* Mr Sanja Jelisavac Trošić, istraživač saradnik, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd.

Dr Mina Zirojević Fatić, istraživač saradnik, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd.

¹ Rad predstavlja deo naučnog i istraživačkog angažovanja istraživača na projektu: „Srbija u savremenim međunarodnim odnosima: Strateški pravci razvoja i učvršćivanja položaja Srbije u međunarodnim integrativnim procesima – spoljnopolitički, međunarodni, ekonomski, pravni i bezbednosni aspekti“, koje finansira Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije, projekat br. OI179029, a realizuje se u Institutu za međunarodnu politiku i privredu u periodu od 2011-2014.

1. Svrha

Haškim sporazumom o međunarodnom prijavljivanju industrijskih uzoraka i modela od 1925. godine, ustanovljen je sistem međunarodnog prijavljivanja i registrovanja dizajna kojim je omogućeno da se na osnovu jedne međunarodne prijave dizajna ostvari zaštita dizajna u više zemalja odjednom, uz minimalne formalnosti i troškove.² Haški sporazum o međunarodnom prijavljivanju industrijskih uzoraka i modela od 1925. godine je zamenjen tzv. Londonskim aktom iz 1934. godine i Haškim aktom iz 1960. godine.³ Na diplomatskoj konferenciji u Ženevi održanoj 2. jula 1999. godine, pod pokroviteljstvom Svetske organizacije za intelektualnu svojinu, a na kojem je učestvovala i Evropska zajednica, usvojen je novi akt Haškog sporazuma – Ženevski akt Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna (Ženevski akt). Tako, sada postoje tri važeća dokumenta Haškog sporazuma i to Londonski akt iz 1934. godine, Haški akt iz 1960. godine i Ženevski akt iz 1999. godine. Međutim, postoji tendencija da, sa pristupanjem država članica Londonskog i Haškog akta novom Ženevskom aktu, postojeći Londonski i Haški akt prestanu da važe. Sistem komunitarnog dizajna i međunarodni registracioni sistem koji je uspostavljen Ženevskim aktom su komplementarni. Sistem komunitarnog dizajna obezbeđuje kompletan i unifikovan sistem registracije regionalnog dizajna koji obuhvata celu teritoriju Evropske zajednice. Uspostavljanje veze između sistema komunitarnog dizajna i međunarodnog registracionog sistema pod Ženevskim aktom bi omogućilo podnosiocima molbe za registraciju industrijskog dizajna da dobiju, kroz jednu jedinstvenu međunarodnu prijavu, zaštitu u zemljama Evropske unije i u zemljama potpisnicama Ženevskog akta. To će imati niz pozitivnih efekata, kao što su promocija harmonizovanijeg razvoja ekonomskih aktivnosti, eliminisanje distorzija u konkurenciji, smanjivanje troškova i podizanje nivoa integracije i funkcionisanja na unutrašnjem tržištu.

² S. Jelisavac, *Intelektualna svojina – međunarodna trgovina pravima intelektualne svojine*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd 2006, str. 108.

³ V. Besarović, B. Žarković, *Intelektualna svojina – međunarodni ugovori*, Dosije, Beograd 1999, str. 441.

2. Mere EU

"Ženevski akt Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna" (Geneva Act of the Hague Agreement concerning the international registration of industrial designs of 2 July 1999). "Odluka Saveta od 18. decembra 2006. godine o odobrenju pristupa Evropske Zajednice Ženevskom aktu Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna", (Council Decision of 18 December 2006 approving the accession of the European Community to the Geneva Act of the Hague Agreement concerning the international registration of industrial designs, Geneva, 2 July 1999).

3. Sadržaj

Ženevski akt Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna se sastoji od uvodnih odredbi i četiri glave. U uvodnim odredbama date su definicije osnovnih pojmova, potvrđena je obaveza poštovanja odredbi Pariske konvencije za zaštitu industrijske svojine koje se odnose na industrijski dizajn i istaknuto je da odredbe Ženevskog akta nisu smetnja za primenu propisa koja daju veća prava. Svako lice koje je državljanin države koja je ugovorna strana ili države koja je članica međuvladine organizacije koja je ugovorna strana, ili ima prebivalište, ili stvarno i ozbiljno preduzeće na teritoriji ugovorne strane ima pravo da podnese međunarodnu prijavu. Međunarodna prijava može da se podnese direktno Međunarodnom birou ili indirektno preko zavoda ugovorne strane podnosioca prijave. Međunarodni biro registruje svaki industrijski dizajn koji je predmet međunarodne prijave neposredno posle prijema međunarodne prijave ili, u slučaju poziva na ispravku, neposredno posle prijema potrebnih ispravki. Datum međunarodne registracije je datum podnošenja međunarodne prijave. Međunarodni biro objavljuje međunarodnu prijavu i šalje primerak objave međunarodne registracije svakom naznačenom zavodu. Ta objava mora da se u svim ugovornim stranama smatra dovoljno javnom i od nosioca ne sme da se zahteva nikakva druga javnost. Međunarodni biro čuva u tajnosti svaku međunarodnu prijavu i svaku međunarodnu registraciju do objave. Kad uslovi za priznanje zaštite po zakonu neke naznačene ugovorne strane nisu ispunjeni za neki ili sve industrijske dizajne koji su predmet međunarodne registracije, zavod te ugovorne strane može delimično ili u celini odbiti dejstva međunarodne registracije na teritoriji te ugovorne strane. To je ostvarivo pod uslovom da nijedan zavod ne sme delimično ili u celini da odbije dejstvo neke međunarodne registracije iz razloga što uslovi koji se

odnose na formu ili sadržinu međunarodne prijave, koji su predviđeni Ženevskim aktom ili njegovim Pravilnikom, ili su mu dodati ili su različiti od tih uslova, nisu ispunjeni prema zakonu te ugovorne strane. Od datuma međunarodne registracije, međunarodna registracija ima isto dejstvo u svakoj naznačenoj ugovornoj strani kao da je redovnim putem podneta prijava za odobrenje zaštite industrijskog dizajna prema zakonu te ugovorne strane.

Međunarodna registracija obavlja se za prvi period od pet godina, potom se može produžiti važnost za dodatnih pet godina, u skladu sa propisanim postupkom i u skladu sa uplatom propisanih taksi. Pod uslovom da se međunarodnoj registraciji produži važnost, trajanje zaštite u svakoj naznačenoj ugovornoj strani je 15 godina, računajući od datuma međunarodne registracije. Svaka ugovorna strana izjavom mora da obavesti Generalnog direktora WIPO o maksimalnom trajanju zaštite koje je propisano njenim zakonom.⁴ Administrativno organi pod Ženevskim aktom su Skupština i Međunarodni biro WIPO. Strane ugovornice imaju Skupštinu. Svaku stranu ugovornicu u Skupštini predstavlja po jedan delegat, kome mogu da pomažu zamenici, savetnici i stručnjaci. Skupština se sastaje na redovnom zasedanju svake druge godine, na saziv Generalnog direktora. Međunarodni biro obavlja međunarodnu registraciju i sa njom povezane poslove. U odnosu na postojeći sistem međunarodnog prijavljivanja industrijskih uzoraka i modela, Ženevski akt uvodi niz novih rešenja koja su usaglašena sa odredbama Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine Svetske trgovinske organizacije (TRIPS).⁵ Jedna od najvažnijih novina se tiče terminološkog određenja. Ženevskim aktom se menja naziv Haškog sporazuma tako da u buduće glasi: Haški sporazum o međunarodnoj registraciji (umesto međunarodnom prijavljivanju) industrijskog dizajna (umesto industrijskih uzoraka i modela), i time se terminološki usklađuje sa zakonskim rešenjima koja preovlađuju u nacionalnim zakonodavstvima država članica. Značajnu novinu predstavlja uvođenje ispitivanja novosti industrijskog dizajna, čime se omogućava

⁴ Svetska organizacija za intelektualnu svojinu, na engleskom jeziku: WIPO – World Intellectual Property Organization.

⁵ Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine. Na engleskom jeziku: TRIPS Agreement –Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

pristup ovom aktu i onih država koje upravo zbog toga što u svojim nacionalnim zakonodavstvima primenjuju sistem ispitivanja novosti, do sada nisu pristupile postojećim Aktima iz 1934. godine i 1960. godine, a koje inače imaju veoma razvijen sistem zaštite industrijskog dizajna. Sledeća značajna novina i pogodnost koju pruža Ženevski akt tiče se utvrđivanja datuma podnošenja međunarodne prijave industrijskog dizajna. Prema postojećem sistemu, smatra se da je međunarodna prijava podneta na dan kada je Međunarodni biro primio uredan zahtev za međunarodno registrovanje industrijskog dizajna. Ženevskim aktom, pravi se razlika između prijave koje se podnose direktno Međunarodnom birou i prijave koje se podnose posredstvom nacionalnog zavoda države članice, pa će se u slučaju prijave podnete posredstvom nacionalnog zavoda države članice, kao datum podnošenja prijave smatrati datum kada nacionalni zavod države članice primi zahtev za međunarodno registrovanje, pod uslovom da ta prijava stigne u Međunarodni biro u roku od mesec dana od dana podnošenja nacionalnom zavodu države članice.

Ženevski akt je usvojen 2. jula 1999. godine. Svaka država članica WIPO može da potpiše i postane strana ovog akta, kao i svaka međuvladina organizacija koja ima biro u kome se može ostvariti zaštita industrijskog dizajna sa dejstvom na teritoriji na kojoj se primenjuje konstitutivni ugovor te međuvladine organizacije. Ženevski akt je stupio na snagu 23. decembra 2003. godine i postao je operativan 1. aprila 2004. godine. Od 1. januara 2003. godine, Biro za usklađivanje na unutrašnjem tržištu (žigova i dizajna) počeo je da prima prijave za registrovani komunitarni dizajn, da bi se uslovi za odobrenje ispunili 1. aprila 2003. godine. Ženevski akt Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna, usvojen u Ženevi 2. jula 1999. godine je odobren u ime Evropske zajednice odlukom Saveta od 18. decembra 2006. godine. Notifikacija o pristupanju je poslata od strane Evropske zajednice 24. septembra 2007. godine. Od 1. januara 2008. godine u Evropskoj zajednici je zvanično stupio na snagu Ženevski akt Haškog sporazuma o međunarodnom registrovanju industrijskog dizajna.

4. Značaj za Republiku Srbiju

Republika Srbija je članica Haškog akta Haškog sporazuma o međunarodnom prijavljivanju industrijskih uzoraka i modela od 1960. godine koji je 30. decembra 1993. godine ratifikovala Savezna Republika Jugoslavija. Shodno tome, fizička lica koja su državljani Republike Srbije ili imaju prebivalište na teritoriji Republike Srbije i pravna lica koja imaju sedište ili

ozbiljno i stvarno industrijsko ili trgovinsku preduzeće na teritoriji Republike Srbije, mogu preko Zavoda za intelektualnu svojinu da podnesu prijavu za međunarodno registrovanje dizajna Međunarodnom birou Svetske organizacije za intelektualnu svojinu i na taj način ostvare zaštitu u onim zemljama koje su članice Haškog sporazuma iz 1960. godine. Predlog Zakona o potvrđivanju Ženevskog akta Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna usvojenog na Diplomatskoj konferenciji od 2. jula 1999. godine, podnela je Narodnoj skupštini Vlada Republike Srbije, 4. novembra 2008. godine.⁶ Pristupanjem Republike Srbije Ženevskom aktu Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna, postupak međunarodnog registrovanja dizajna bi bio u potpunosti usklađen sa postojećim zakonskim rešenjima sadržanim u Zakonu o pravnoj zaštiti dizajna iz 2004. godine (Službeni list SCG, br. 61/04).

Imajući u vidu da Ženevski akt nema dejstvo u odnosima između država članica koje su vezane isključivo ovim aktom i država članica koje su vezane Londonskim i Haškim aktom, domaća fizička i pravna lica ne mogu da međunarodno zaštite svoj dizajn u onim državama koje su potpisnice samo Ženevskog akta. Međutim, budući da je Ženevski akt usvojio rešenja iz TRIPS, može se očekivati da će u doglednoj budućnosti mnoge od ekonomski najrazvijenijih država koje su članice Svetske trgovinske organizacije pristupiti Ženevskom aktu. S obzirom da je Evropska unija pristupila Ženevskom aktu pristupanje Republike Srbije ovom dokumentu bi značilo mogućnost da se posredstvom sistema međunarodnog registrovanja dizajna ostvari zaštita dizajna u svim zemljama Evropske unije kao komunitarni dizajn. Pored toga, potpisivanjem i ratifikacijom CEFTA (Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini) Republika Srbija je preuzela i obavezu da u određenom vremenskom roku pristupi određenim međunarodnim konvencijama iz oblasti intelektualne svojine, među kojima je i ova konvencija. Takođe, obaveza pristupanja ovoj konvenciji predviđena je i u potpisanom Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju između Evropske unije i njenih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane.

⁶ Narodna skupština Republike Srbije, Internet, http://www.parlament.sr.gov.yu/content/lat/akta/akta_detalji.asp?Id=758&t=P, 17/11/2008.

Summary

Geneva Act of the Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs was adopted by the Diplomatic Conference on July 2, 1999. The establishment of a link between the Community design system and the international registration system under the Geneva Act is enabling designers to obtain, through one single international application protection for their designs in the Community under the Community design system and in the territories of the Geneva Act inside and outside the Communit